

A 100 éves eberswaldei erdészeti főiskola

Írta: Fekete Zoltán

Poroszországban az erdészeti felső szakoktatás többrendbeli előzetes próbálgatás után 1821-ben indult meg a berlini tudományegyetemmel kapcsolatos tanintézetben, melyet általában „erdészeti akadémiának“ neveztek. Ez az intézet azonban nem volt az egyetemmel szerves összefüggésben. Első kinevezett tanácsra Pfeil Frigyes volt. Kívüle több egyetemi tanár és erdész szakember működött még közre az akkori fiatal erdésznevezdek kiképzésében.

Később mindinkább kialakult az a nézet, hogy a tanintézet ilyen alakban nem működhetik sikeresen, mert a berlini elhelyezés a gyakorlati oktatás szempontjából nem megfelelő. Hosszas tárgyalás után végre hozzájárult a kormány az eberswaldei erdészeti akadémia megszervezéséhez s az előadások ott 1830. évi május hó 1-én kezdődtek meg. Pfeilon, az igazgatón kívül még két tanára volt az intézetnek: dr. Ratzeburg (összes természetudományok) és Schneider (matematikai tárgykör). Közel 30 éven át működött együtt ez a három tanár csekély segédlettel, de annál nagyobb buzgalommal és erkölcsi eredménnyel.

Eleinte a tanterv csak egyéves tanfolyamra terjedt ki, de már 1831-ben 2 évesre emelték azt fel. Ahhoz, hogy valaki a főerdészi vizsgát (Oberförsterprüfung) valamely tartományi vizsgabizottság előtt letehesse, gimnáziumi vagy felső polgári iskolai, illetőleg később az utóbbi helyett elsőrendű reáliskolai érettségi bizonyítványra, egyévi előtanulmányra és erdészeti főiskolai végzettségre volt szüksége. A magasabb állami erdészeti állások elnyeréséhez (erdőfelügyelőtől fölfelé) ezenkívül még egyetemi állam- és jogtudományi tanulmányokat is kívántak meg s az előírt államerdészeti előadói vizsgát is le kellett tenniük.

Ez a rendszer s az eberswaldei akadémia tanterve és szer-

vezete sokat változott az idők folyamán, míg mai alakját elérte. A részletekre nem kívánok ezen a helyen bővebben kiterjeszkedni. Az intézet lassan, de céltudatosan ment előre a fejlődés útján, egy hosszú évszázadon át nevelve a porosz erdészet kitűnő generációit s a neves tanárok egész sorát iktatva az erdészeti tudomány jelesei közé. Az említetteken kívül nálunk is jóhangzású, ismert név a *Danckelmanné*, a *Hartig Róberté*, az *Altumé*, *Riebelé*, *Mölleré*, *Schwappaché* stb.

Az eberswaldei főiskolán (Forstliche Hochschule Eberswalde) jelenleg 12 rendes, 1 rendkívüli, 5 magántanár és 2 meghívott előadó látja el a tanári teendőket. A főiskolával a következő intézetek és gyűjtemények kapcsolatosak: a könyvtár, a fizika-meteorológiai intézet és geodéziai gyűjtemény, a vegytani laboratórium és favizsgálóintézet, az ásvány-földtani gyűjtemény, a talajtani intézet, a növénytani intézet, az I. állattani intézet és erdővédelmi gyűjtemény, a II. állattani intézet, a haltenyésztőintézet, az erdőművelési Möller-intézet és erdőműveléstani gyűjtemény, a magismereti és magvizsgálati intézet, az erdőbecsléstani és az erdőhasználati gyűjtemény. Ezenkívül négy gyakorlati erdőgondnokság is tartozik a főiskolához, melyek a vezetőtanárok közvetlen irányítása alatt állanak. Együtt területük meghaladja a 32.000 kat. holdat. Ebben a tekintetben tehát kitűnően vannak berendezve s a kísérletezésre és közvetlen, gyakorlati megfigyelésekre bő alkalmuk nyílik. Hol vagyunk mi ettől?

Az erdészeti kísérleti állomásnak hattagú állandó tiszti személyzete van. Vezetője dr. Wiedemann főiskolai tanár. Az állomás egyébként éppen úgy, mint a főiskola maga is, közvetlenül a *földművelésügyi miniszternek* (Minister für Landwirtschaft, Domänen und Forsten) van alárendelve.

A tanterv a következő:

1. Téli félév:

Mennyiségtani alapismeretek, gyakorlatokkal, heti 2 óra, éghajlat 2 óra, gyakorlat 1 ó., megfigyelések, mérések és törvények (statisztikai módszerek) 1 ó., szervesen vegytan 4 ó., gyakorlat 1 ó., ásványtan 1 ó., gyakorlat 1 ó., általános földtan 2 ó., gyakorlat 1 ó., a dilluvium geológiája különös tekintet-

tel Észak-Németországra 2 ó., az északnémetországi dilluvium üledékes hordaléka 1 ó., kirándulások, általános talajtan 3 ó., gyakorlat 1 ó., ugyanaz haladóknak 3 ó., általános növénytan 4 ó., mikroszkópiai tanfolyam 3 ó., a kryptogámák, különös tekintettel a gombabetegségekre 2 ó., gerincesek 2 ó., állattani gyakorlatok 1 ó., gerinctelenek 1 ó., haltenyésztés II. 1 ó., erdőmívelés 4 ó., erd. szeminárium 2 ó., erdőmív. gyakorlatok haladók számára, kirándulások, a talajtan kolloidvegytani alaptételei 1 ó., erd. magisme 1 ó. gyakorlattal, faromlás és favédelem 1 ó., kirándulások, erdőrendezés 3 ó., kirándulások, az erdészeti történelme 1 ó., erdészeti napikérdések 1 ó., erdőértékszámítási gyakorlatok 2 ó., erd. üzemtan 1 ó., erd. politika gyakorlatokkal 2 ó., erdőhasználat 4 ó., munkaismei szeminárium 2 ó., kirándulások, polgári jog II., 2 ó., mezőgazdaságtan 2 ó., bölcsellettan 1 ó., az erdészeti tudomány rendszere 1 ó.

2. Nyári félév:

Talajtan II. rész, 4 ó., kirándulásokkal, talajtani gyakorlatok haladók számára 3 ó., rovarstan 2 ó., állattani gyakorlatok és kirándulások 1 délután, növényvédelem 1 ó., kirándulásokkal, a fás növények morfológiája és biológiája 3 ó., a virágos növények rendszertana 1 ó., növénytani gyakorlatok és kirándulások 1 délután, haltenyésztés, általános rész 1 ó., kirándulások, földméréstan 2 ó., földm. gyakorlatok 1 délután, válogatott fejezetek a fizikából 2 ó., földtan 2 ó., földtani kirándulások, szerves vegytan 2 ó., gyakorlat 1 ó., ásványtan 1 ó., válogatott fejezetek az általános állattanból 1 ó., büntetőjog 2 ó., német történelmi és állambölcsélet 1 ó., erdőmíveléstan I. r. (ökológiai alapismeretek) 4 ó., erdészeti szeminárium 2 ó., kirándulások, bevezetés a tudományos munkálatokba, haladók számára, erdővédelem az állatok ellen 1 ó., erdőfelmérési gyakorlat 1 délután, vadászattan 1 ó., erdészeti munkaisme 1 ó., vágatási üzem 1 ó., munkaismei gyakorlatok 1 délután, kirándulások, termőhelyvizsgálat 1 ó., gyakorlattal, erdőértékszámítás gyakorlattal 2 ó., erdészeti politika 3 ó., erd. növénytani gyakorlatok 1 ó., erdővédelemtan 2 ó., gyakorlatokkal, magbiológiai gyakorlatok, erdei útépités és szállítástan 1 ó., erdő-

rendezéstan 1 ó., gyakorlat 1 délután, erdőbecsléstan 1 ó., ki-
rándulásokkal, mezőgazdaságtan 2 ó.

A téli félév november 1-én, a nyári április 24-én kezdődik.

Az erdészeti oklevél elnyeréséhez 8 félév hallgatása és 1 évi gyakorlati szolgálat szükséges. Ebből 6 hónapi, összefüggő szolgálatnak meg kell előznie a tulajdonképpeni erdészeti szak-
tárgyakkal foglalkozó féléveket, a többi 6 hónapot részletekben, a nyári szünidőkre felosztva is le lehet szolgálni. A 8 félévből 2 félévet az államtudományok hallgatására kell fordítani valamely egyetemen. A 3 első félév után tehető le az előzetes képesítővizsga az előkészítő és segédtantárgyakból, a záradékolás után pedig a főképesítő vizsga az erdészeti- és az államtudományokból. Ennek sikeres kiállása után nyerik el az „okleveles erdőgazdai” fokozatot.

Doktorrá az avatható, aki négyéves tanulmányait elvégezte és az állami előadói (Staatsreferendar), illetőleg az erdőgazdai oklevelet megszerezte, tudományos disszertáció alapján a tudori szigorlatra bocsáttatott és azt sikeresen kiállotta.

Magántanárrá az habilitálható, aki legalább 2 év óta birtokában van a doktori címnek. Olyan államrendészeti tisztviselők, akik az államvizsgát letették, — mert az állami szolgálathoz ez is kell — doktori fokozatuk elnyerése után azonnal habilitálhatnak.

Amint ezekből láthatjuk, az eberswaldei erdészeti főiskolának *teljesen egyetemi jellege van*. Szomorú tény, hogy a mi ősrégi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolánk ezt semmiképpen sem tudja elérni. Minden erre irányuló igyekezet megtörik egyes kormánytényezők ellenállásán, annak az elvnek a jegyében, mely szerint a doktori és magántanári képesítés joga csakis a kultuskormány fennhatósága alatt álló főiskolát illelhet meg. Az eberswaldei erdészeti főiskola, mely a porosz földművelésügyi minisztérium alá tartozik, eleven példa arra, hogy ez nem elengedhetetlen szükségesség. Különben emellett bizonyít a magyar Állatorvosi Főiskola példája is. Reméljük, hogy a formához való merev ragaszkodás szelleme idővel mégis csak engedni fog nálunk is és megadja a helyes nemzeti kultúrpolitika érvényesülésének lehetőségét!

Ha az eberswaldei főiskola tananyagát a miénkkel össze-

hasonlítjuk, igen nagy eltérést találunk a kettő között. Ott a természettudományi és államtudományi anyag lényegesen nagyobb a miénknél, ellenben a mérnöki vonatkozások tekintetében alig nyujtanak valamit. Ők abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy az egyes munkaszakok tekintetében már igen előrehaladott differenciálódásra mutathatnak rá. Ott az erdész teljesen szakjának élhet s nem maga intézi egyszersmind a gazdasággal kapcsolatos összes műszaki teendőket is. Nem kell erdésznek, geodétának, gépésznek, építésznek és elektrotechnikusnak lennie egy személyben, mint nálunk. Ettől mi még távol vagyunk s a mi primitívebb viszonyaink között kénytelenek vagyunk a műszaki kiképzésre is kellő gondot fordítani s bizonyos mértékig polihisztorokat nevelni, hogy szakembereink a reájuk váró heterogén összetételű szerepkört megfelelően be tudjuk tölteni. Mindenesetre ügyelnünk kell arra, hogy főiskolánk tantervével a gyakorlati élet kívánalmaihoz mindenkor kellően alkalmazkodjunk.

Az eberswaldei Erdészeti Főiskola múltévi augusztus elsejétől harmadikáig tartó ünnepségek keretében ülte meg fennállásának 100 éves jubileumát. A soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola képviselőjében csekélységem vett részt ezeken a szép, bensőséges ünnepségeken. Külföldi nem sok volt jelen. Eberswalde 30.000 lakosú kis város, úgy hogy nagyobb idegenforgalmat nem igen bír meg; de lehet, hogy a mai nehéz gazdasági viszonyok is hozzájárultak ahhoz, hogy a külföldi meghívásokat — mint ők mondták —, csak a velük legszorosabb barátságban álló főiskolákra, illetőleg államokra korlátozták. Minket is ezek közé számítanak. És ennek van is alapja. A közelmúltban főiskolánk tanszemélyzetének több tagja kereste fel Eberswaldet s tartózkodott ott rövidebb-hosszabb ideig, 1928 augusztusában pedig az eberswaldei főiskola hallgatói voltak tanáraik vezetése alatt Sopronban. Ezek az érintkezések mind igen barátságosak és bensőségesek voltak.

De ha külföldiek nem voltak is sokan, annál többen jelentek meg a jubileumon a főiskola régi hallgatói közül és az Eberswaldei Főiskola Barátainak Egyesülete részéről. A résztvevők tömegében dominált a szép, ízléses porosz erdész-

szeti egyenruha. A résztvevők száma a bejelentési jegyzék szerint 376 volt.

Július 31-én ismerkedési estélyre gyűltünk össze Müller dísztermében. A német erdészet sok kiváló képviselője volt itt együtt látható.

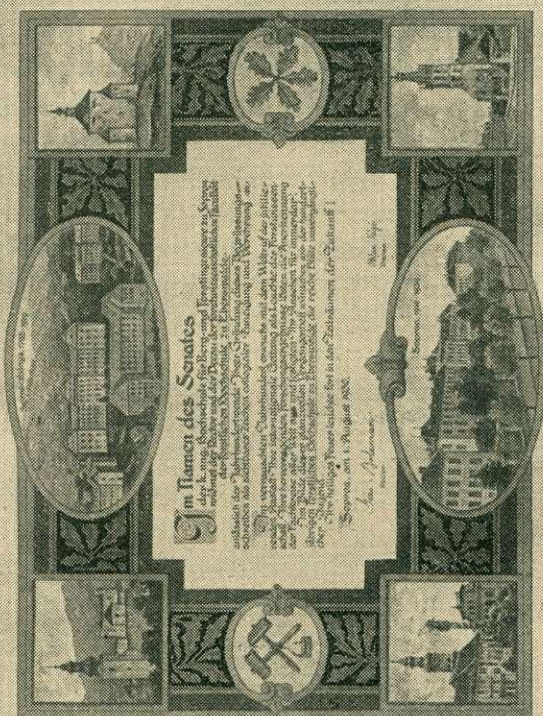
A főünnepély augusztus 1-én zajlott le a Mária-Magdaléna templomban. Bár ez az elhelyezés, mely nyilván a kényszerítő kisvárosi viszonyok folyománya volt, eleinte szokatlannak látszott, az ünnepélyes orgonahangok, a tanács és a külföldi vendégek processziószerű bevonulása, a templomi kórus föl-emelő zenéje és az a mély ünnepélyesség, mely a közönség arcán ült, olyan áhitatos hangulatot teremtett, mely méltó tartalommal töltötte meg a templomi kereteket.

Emelkedett volt *dr. Albert* főiskolai rektor ünnepi beszéde s a többi szónoklat eszmeköre is gyakran csapott felül a sablónosság színvonalán. Ugyanekkor hirdették ki a tiszteletbeli doktori címek adományozását is, mely megtiszteltetésben négy német, két osztrák és egy finn szakember részesült. *Hindenburg* birodalmi elnököt tizennyolc más érdemes közéleti férfival együtt a főiskola tiszteletbeli polgárává avatták. — Az eberswaldei főiskola rektorának, *Albertnek* viszont *dr. Oelkers* tanár adta át a hannovermündeni porosz testvérfőiskola okmányát tiszteletbeli doktori kinevezéséről.

Messzire vezetne, ha a nagyszámú beszéd tartalmára csak kivonatossan is ki kívánnék térni. Erről, sőt még a szónokok névszerinti felsorolásáról is le kell itt mondanom. A külföld részéről *dr. Olbrich* tanár (Bécs) Ausztria, *Lundborg* tanár (Stockholm) Svédország, *dr. Cajander* tanár és országos erdőigazgató (Helsinki) Finnország, *Fenska* tanár (Newyork) az Amerikai Egyesült-Államok s csekélységem a soproni főiskola nevében üdvözölte a 100 éves porosz almamátért. Az alant reprodukált díszátíratot a következő szavak kíséretében nyújtottam át *dr. Albert* rektornak:

Magnifice Rektor!

Freudig bewegt komme ich meinem ehrenvollen Auftrage nach, Ihrer berühmten Hochschule anlässlich der heutigen Jubelfeier einen tiefempfundenen Schwesterguss unserer



königlich ungarischen Hochschule für Berg- und Forstingenieure in Sopron zu entbieten.

Die bei uns auf 195 Jahre des Bestehens, beziehungsweise auf 167 Jahre des Hochschulbetriebes zurückblickende Tradition begründet unser inniges Verständniss für die Bedeutung

Ihrer heutigen Feier und Ihres hohen Zweckes: der ruhmvollen Vergangenheit und aller, in ihr verklärten grossen Vorfahren mit dankbarer Ehrfurcht zu gedenken, die vorwärtstreibende Kraft der entfliehenden Gegenwart mit Genugtuung zu empfinden, und der zagend herbeiziehenden Zukunft das feierliche Gelöbnis der selbstlosen Arbeit zu leisten.

Wier, ungarische Forstleute nehmen an Ihrer Freude und Genugtuung besonderen Anteil, erblickten wir doch alle Zeit in den grossen Vörderern des deutschen Forstwesens unsere Lehrmeister! Von diesen unsterblichen Grossen empfangen auch wir die Grundlagen, auf welchen dann selbstständig weitergebaut werden konnte. Der erste Professor der Forstwissenschaft an unserer Hochschule war der deutsche Fachmann: Heinrich Dawid Wilckens aus Braunschweig. Darum können und dürfen wir uns anlässlich dieses bedeutsamen Festes der deutschen Forstmänner, Ihrer grossen Vorfahren mit Ihnen vereint, in dankbarer Ehrfurcht erinnern.

Mit meinen ungarischen Kollegen zusammen erfluche ich Gottes Segen auf Ihr treffliches Institut. Er möge walten, dass Ihre Zukunft der Vergangenheit immer würdig bleibe, auf dass dem grossartigen Erfolge des ersten Jahrhunderts ein Zeitalter neuer, reicher Fortschritte nachfolge, dem deutschen Forstwesen und der deutschen Forstwissenschaft zur Ehre, und aller Welt zum Wohl!

A nagyszabású ünnepélyt fényes díszebéd követte a Harmonia éttermében. A szónöklatok és zenekari számok sűrű egymásutánban váltogatták egymást. Hindenburg elnökhöz táviratot menesztettek. A hangulat egyébként fesztelen volt, amit nem lehet csodálni, mert hiszen a rajnavidéki nemes borok és a durrogó pezsgő többórás ostromára végre a legmerevebb porosz zárkózottság válaszfalainak is le kellett omolaniuk.

A napot Aeschylus drámája: „A perzsák“ előadása zárta le, melyen a berlini egyetem „Sprechchor“-ja szerepelt.

Augusztus 2-án a főiskola új intézetének: a „Favizsgáló-és talajtani intézetnek“ ünnepélyes felavatása folyt le. Az épület két és félemeletes, 50 méter hosszú homlokzattal. Berendezése mintaszerű. Az intézet céljáról, illetve a benne folyta-

landó kutatásokról *dr. Scwalbe* tanár tartott előadást. Ezek többek közt a következőkre terjednek ki: A fa szárítási és konzerválási módjainak tudományos alapon való vizsgálata. A fahulladékok és a selejtesebb anyag értékesítésének problémái (vegyi feldolgozás és átalakítás, szénítés, takarmánytermelés). A vetemedést és „famozgást“ meggátló eljárások kísérleti kidolgozása, rétegelési kísérletek, a gombák és rovarok elleni védekezés. Továbbá minden olyan kutatás, mely a fa gazdaságos és mennél jövedelmezőbb felhasználásának az útját egyengeti. Ebből a célból az intézet egészen különleges laboratóriumokkal és gépberendezésekkel van felszerelve (szárítókamrák, gőzölők, impregnáló, faaprító, rostelkülönítő, szilárdságvizsgáló, optikai szövetvizsgáló stb. berendezések). A talajtani intézet felszerelésénél arra törekedtek, hogy minden olyan munkát és kísérletet el lehessen ott végezni, mely a talaj fizikai és vegyi vizsgálatával kapcsolatos. Itt is nagyszerű berendezéseket találunk mindennemű idevágó kutatáshoz. Ezenkívül szép tantermek, dolgozószobák, könyvtár stb. egészítik ki ezt a kitünően sikerült intézetet, melyre az eberswaldei főiskola méltán büszke lehet. Nem valószínű, hogy ebben a tekintetben Európa erdészeti főiskolái közül bármelyik is fölvehetné a versenyt Eberswaldeval. Amilyen fölényben van a mi főiskolánk a műszaki tanítás tekintetében a legtöbb német főiskola fölött, annyira el vagyunk maradva a favizsgálati berendezések tekintetében. Ebben az irányban csak legújabban javult a helyzet némileg, de az, ami történt, még mindig elenyészően kevés ahhoz képest, aminek még történnie kellene!

Az ünnepségek második napjának délutánját a chorini kolostorromok festői környékére rendezett társaskirándulás töltötte ki, melyen az ottani erdésztársadalom számos hölgytagja is résztvett. Este pedig szakestély volt Müller dísztermében, mely zsúfolásig megtelt a jubileum férfirésztvevőivel. Az estélyen természetesen a főiskola ifjúsága vitte a vezetőserepet (különösen a pohárürítgetésben), és a daliás elnök dikta-
tálta katonás rendnek a jól fegyelmezett öregek is alávetették magukat. Majd sorban átvették az elnökséget az erdésztársadalom kiemelkedő nagyjai, valóban magasreptű, szívhezszóló szavakkal méltatva az erdészet hivatását és a zöld szaktársadal-

mat összefűző kollégialitást. Megható volt, amikor az öreg *Schmidt* erdőmester (Templin) vette át az elnöki jelvényeket és intézett beszédet az ifjúsághoz. Ő volt az, aki annak idején, mikor a főiskola 50 éves fennállását ünnepelte, tehát egy fél-századdal ezelőtt, mint az ifjúság vezére elnökölt ugyanarról a helyről.

A harmadik nap a társaskirándulások napja volt. Lemondva a hölgytársaság nyújtotta örömeiről, néhányadmagammal *Wittich* és *Wiedemann* tanárok vezetése alatt az eberswaldei tanulmányi erdőgondnokságba rándultunk ki, hol rendkívül magvas fejtegetéseket hallottunk az ottani erdőművelési problémák köréből, melyekre itt bővebben kitérni most nem tudok. *Cajander*, az erdőtípusok tanának nagymestere is jelen volt s néhány nagynevű német tanárkapacitás hozzá-szólásai csak fokozták a nívós, de a magyar fül számára kissé szokatlan vita érdekességét.

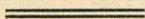
Az ünnepséget fényes táncestély fejezte be, mintegy 700 résztvevővel. Ezzel a jubileumi mozgalmak utolsó akkordjai is elhangzottak s a háromnapos együttlét alatt barátságban ösz-szeforrt társaság tagjai meleg Istenhozzádot mondvá egymás-nak, a jó siker hangulatában oszlottak szét a szélrózsa min-den irányában.

Szerencsémnek tartom, hogy ezen az emlékünnepen részt-vehettem. De szomorúság fog el, ha arra gondolok, hogy mi itthon sorra elmulasztjuk azokat az alkalmakat, amelyek mó-dot nyujtanának arra, hogy az emlékezés és kegyelet szár-nyain néha mi is felülemelkedhessünk a hétköznapi munka szürkeségén. 1908-ban kellett volna, ha mindjárt csak szű-kebbkörű házi ünnepély keretében is, megemlékezzünk főis-kolánk erdészeti ágazata megszervezésének századik évfordu-lójáról s 1920-ban kellett volna megtartanunk akadémiává tör-tént átszervezésünk 150 éves jubileumát. Az előbbi emlékűn-nepről egyszerűen megfélekedtünk, az utóbbi a háború után beállott gazdasági nehézségek s rendezetlen politikai viszonyok miatt maradt el.

A közeljövőben megint esedékes egy dátum, melynek ránknézve nagy jelentősége van. 1735-ben alapították Selmec-bányán azt a bányászati iskolát, melyen az akadémia meg-

szervezése idejéig a bányászszakembereket kiképezték s ennek az iskolának közvetlen leszármazottja a mai Bányamérnöki- és Erdőmérnöki Főiskola. Úgy, hogy ezúttal *200 éves jubileumról volna szó*, amilyennel talán egyetlen más technikai főiskola sem büszkélkedhetik. Az a körülmény, hogy főiskolai jellegünket csak 1763-ban nyertük el, amikor Jacquin Miklóst nevezték ki Selmezbányára tanárnak, nem változtat az intézmény 200 éves fennállásának a tényén, aminthogy az ember korát sem számítják az érettségi vizsgától, hanem a születésétől.

Részemről melegen ajánlom ezt a tárgyat az illetékesek figyelmébe. Nemcsak a hazai szakközönségnek okozna örömet a két évszázados fennállás tényének ünnepélyes megállapítása, hanem a külföld előtt is felragyogtatná a magyar szakképzés feledésbe merült régi dicsőségének a fényét. És talán... talán: kormányunk is belátná ekkor, hogy ennek az ősi alma maternek szent joga van ahhoz, hogy felruháztassék a legmagasabbfokú tanintézet összes külső és belső ismérveivel, amelyeket összehasonlíthatatlanul fiatalabb bel- és külföldi társai már régen elnyertek!



A Magyar és a többi közép-európai országok fakeskedelmi szokványai

Írta: dr. Fazekas Ferenc

(Folytatás.)

A fizetés módja, helye, ideje.

Budapesti szokvány.

A vételár — egyéb kikötés hiányában — az átvételkor készpénzben fizetendő. Váltóval való kiegyenlítés esetén a vételár — más megállapodás hiányában — a számla keltétől számított három hónap múlva lejáró váltóval — a leszámítolási kamatok megtérítése mellett — egyenlítendő ki, ez utóbbi esetben azonban a váltó az áru kézbesítésétől számított legkésőbb nyolc napon belül átadandó, ellenkező esetben az eladó a vételárnak készpénzben való kifizetését követelheti.